

ASIYA XALQLARI ƏDƏBİYYATI

UOT: 82.09

Bədirxan Əhmədli*

RABİNDRANAT TAQOR POEZİYASINDA MİLLİ AZADLIQ İDEYALARININ İNİKASI

Açar sözlər: R.Taqor, hind, Benqaliya, vətən, poeziya, milli azadlıq

Key words: R.Tagore, India, Bengal, native land, poetry, national freedom

Ключевые слова: Р. Тагор, индийский, Бенгалия, родина, поэзия, национальное освобождение

Böyük hind şairi Rabindranat Taqor (1861-1941) dünya poeziyasını zənginləşdirən və ona yeni poetik fikir, ifadə vasitələri, ritm, ahəng gətirən şairlərdəndir. Yaradıcılığının çoxşaxəliliyi və müxtəlif janrlı olmasına, yazıçı, dramaturq, rəssam, ictimai xadim, bəstəkar kimi tanınmasına rəğmən, Nobel mükafatını məhz poeziyasına görə almışdır. 1913-cü ildə ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatları komitəsinin on dördüncü qərarında "müəllifin poetik təfəkkürünü fəvqəladə bir ustalıqla ifadə edən, Qərb ədəbiyyatının tərkib hissəsinə çevrilmiş dərin duyğulu, orijinal və gözəl şeirlərinə görə" verildiyi ifadə olunmuşdur. Bu qiymət olsun ki, mükafatın şairə verilməsini əsaslandırmaq üçün lazım olmuşdur, həqiqətdə isə şairin şeirlərində Qərb təfəkküründən daha çox üslubda Şərq təfəkkürü hökm sürürdü. Şübhəsiz, bu qiymətləndirmədə ifadə olunmasa da, Taqor poeziyasında nəzərəçarpan Şərq ekzotikasının da rolu az olmamışdır. Ancaq burada ekzotikadan daha çox Qərb həyatının xaosunu Şərq müdriyyətinin əvəz etməsi əsas rol oynayırdı. Buna baxmayaraq seçim bir neçə cəhətdən əlamətdar idi; birincisi, ilk dəfə olaraq, Şərq poetik təfəkkürü bu mükafata layiq görülürdü, ikincisi, mükafat ilk dəfə olaraq, bütün sahələrdə Şərq xalqlarından birinin nümayəndəsinə verilirdi. Bu zaman dünyanın bir çox ölkələrində milyonlarla oxucu onun həcmcə lirik parçalardan ibarət "Gitancalı", "Bağban" və "Köçən quşlar" adı ilə dərc edilən mənsur şeirlərini oxumuşdu. Aradan keçən bir əsr şairin poeziyasının canlılığını və uzunömürlülüyünü bir daha təsdiq etmişdir.

R.Taqor poeziyasına Qərb dəyərləndirməsi onun poetik yaradıcılığının xüsusiyyətlərini ümumi şəkildə ifadə edir. Əslində isə bunun arxasında R.Taqorun son dərəcə orijinal yaradıcılığı, şeirlərindəki yeni poetik düşüncə, ritm, ahəng, mənsub olduğu xalqın təfəkkürünü, tərcümeyi-halını, təbiətini, gözəlliklərini poeziyaya çevirmək və xalqını azadlığa səsləmək, ən əsası isə bəşəriyyətə humanist mesajlar, ideyalar ötürmək missiyası dayanırdı. Bu mənada Hindistanın müstəmləkəçilikdən azad olunmasında şairin əsərlərinin mübariz ruhu böyük rol oynamışdır. Şairin bütün əsərlərindəki azadlıq ruhu tezliklə onun ölkəsinin vətəndaşlarının da amalına çevrilmişdir. Şairin fikrincə: "Poeziyanın rəngləri yalnız xatirələrin fırçası altında yaxşı gül açə bilər. İnsanın gözü qarşısında olan hər şey ona öz-özlüyündə təsir göstərir. Əgər şairin xəyalı həmin gözlə görünən bu şeylərin təsirini dəf edə bilməsə, o zaman xəyal yaradıcılıqda özünə layiqli yer tuta bilməz. Nəinki poeziyada, habelə incəsənətin bütün növlərində sənətkarın ruhu azad və müstəqil olmalıdır-yalnız sənətkarın hissi belə hallarda insanı idarə etməlidir" [1, s.168].

* Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. Filologiya elmləri doktoru. E-mail: bedirxan@mail.ru

R.Taqorun poeziyası mövzu, problematika cəhətdən zəngin olduğu kimi, forma, struktur baxımından da yeni və orijinal idi. İlk şeirlərindən başlayaraq, onun qəlbi öz hisslərini ifadə etmək üçün yeni mövzu və formalar tapır, hər bir sözü, sətiri poetik mənə yüklü olur. O, nədən yazır yazsın, şeirlərində insan qəlbinin keçirdiyi hisslərin təzahürünə bir fəlsəfi yön, mənə verirdi. Həyat, ölüm, vətən, təbiət, sevgi şeirlərini birləşdirən ümumi cəhət məhz şairin poetik qənaətlərinin fəlsəfi çalarlara malik olmasıdır. Şair bütün şeirlərində sanki bir nəغمə oxuyur, bu nəغمə həyatın hər üzünü, çətinliklərini, sevincini, kədərini, qəmmini müxtəlif ahənglə oxucuya çatdırır.

R.Taqor bütün yaradıcılığı boyu poeziyasında vətən üçün oxuduğu nəğmələrində onun azadlığını düşünür və bu azadlığın əldə olunacağına bir an da olsun ümidini itirmir. Özü də bu şeirlər o zaman yazılırdı ki, ingilis müstəmləkəçiliyi qarşısında azadlıq çağırışları, demək olar ki, eşidilmir, siyasi düşüncədə bir ruh düşgünlüyü hökm sürürdü. Akademik M.Cəfər şairin yaradıcılığının bu keyfiyyətini nəzərdə tutaraq yazırdı: "Taqor xalqının dərdi ilə yaşayan bir filosof idi... Böyük ədibin bütün əsərlərində xalq kütlələrinin, xüsusilə hind kəndlisinin arzu və ideallarının tərənnümü əsas yer tuturdu. Taqorun elə əsəri yoxdur ki, orada ictimai ideallar ön plana çəkilməsin" [2].

"Mənim həmvətənlərimi adam hesab eləmirlər...", – deyə fəryad edən şairin "Düşkünləşmiş ürəyin ümidi", "Boş evdə", "İki biqha torpaq", "Ana Benqaliya", "Şah Cahan", "Son məktub", "Vahid səs", "Benqaliya torpağı", "Hindistan lakşmi", "Benqaliya lakşmi", "Ümid", "Yeni ilə" və s. şeirlərində vətənin tərənnümü ilə yanaşı, poetik "mən" in azadlığı, mübarizliyi də başlıca yer tuturdu. Tədqiqatçı A.Qnatyuk-Danilçuk şairin "Manoşlar" adlı şeir məcmuəsini nəzərdə tutaraq yazırdı: "Taqorun şeir yaradıcılığı da zəngindir. Şairin "Manoşlar" (1890) adlı şeir məcmuəsi onun yetkin əsərlərindən ibarətdir; bu şeirlər təbiət, insani hisslər və dogma ölkəsi haqqındadır" [3, s.10]. Şair "Ana Benqaliya" şeirində Benqaliyaya üz tutaraq oğullarını doğru tərbiyə etməyi, böyütməyi, atdıqları addıma mane olmamağı, yaxşı ilə, pis ilə mübarizəyə girmələrini istəyirdi:

*Onlar ki, tərbiyənlə böyüyür bu gün sənin,
Övladıdır vətənin.
Sən bu gəncləri ancaq
Etmə əbədi uşaq.
Evdən məhrum eylə ki, yaşamasınlar rahat,
Onlara sərt üzünü çalış göstərsin həyat.
Onlar sakitdir xeyli.
Çıxart gəl başlarından, Benqaliya, bu meyli,
Böyütmüsən onları zəhmətin bəlli çoxdur,
Lakin aralarında mübarizləri yoxdur [4, s.64].*

"Benqaliya torpağı" şeirində isə sanki şair Benqaliya üçün dualar edir; Benqaliya torpağının, sularının, havasının, baharının müqəddəs olduğunu bildirir və ulu pərvərdigardan onun kəndlərini, bazarlarını, meşələrini, istəyini, arzusunun həyata keçməsinə diləyir. Şairin mesajlarında müqəddəslik, saflıq, birlik, mübarizlik duyğuları aydın görünür:

*Benqaliya işləri, Benqaliyanın sözü,
Etiquadı, muradı, Benqaliya gündüzi,
Həyata keçsin, bir an belə geyməsin qara.
Ulu pərvərdigara.
Gülsün ruhu, əməli, bir də təmiz ürəyi,
Bir olsun bacıların, qardaşların diləyi.
Mən onu heç bir zaman görməyim parə-parə
Ulu pərvərdigara [4, s.133].*

R.Taqorun vətən, torpaqla bağlı şeirlərində aforizmlilik, xalqın gələcəyinin bəirlənməsinə yönəlmiş mesajlar (siyasi, mənəvi, əxlaqi) aparıcı xətt kimi görünür. Şairin içindən gələn hissləri, duy-

ğuları dua şəklində verməsi poeziyasının ahəngini, məzmununu dəyişir. O, vətəni Benqaliyanı çox sevir, onu daim "Ana Benqaliya" adlandırır, özünü onun övladı hesab edir. Bir an da olsun Benqaliya, onun insanları, təbiəti yadından çıxmır. "Düşgünləşmiş ürəyin ümidi" şeirində yenə vətəninə xatırlayır; onun hələ yuxuda, qəflətdə olduğunu bəyan edir. Bəzən də onun üstünə çökmüş zülməti poetik şəkildə "Qəfəsinin üstünə şal salınmış quş" kimi bürümüş onu zülmət", –deyə onu bu zülmətdən çıxarmaq üçün haray çəkir:

*Yüngül qanadlı quşlar, budaqlar yoxdur artıq,
Gül də, yarpaq da yoxdur.
Nə mahnı var, nə günəş, nə ruh oxşayan işıq,
Bar da, budaq da yoxdur.*

*Qaranlıq çay içində sanki qayıqdır həyat
Kor-korana baş almış;
Mənim yazıq vətənim, cansız torpağım, heyhat,
Ağır yuxuya dalmış [4, s.12].*

Şair burada çox sərtidir, bu acı həqiqəti onun vətəndaşlarının üzünə yalnız bu cür sərtliklə, çılpaqlıqla demək mümkündür. Vətəninə yazdığı gələn şair onun bu vəziyyəti ilə heç cür barışa bilmir. Olsun ki, bir hind siyasətçisinin siyasi çıxışlardakı birlik, bərabərlik mesajlarının bu qədər təsiri olmazdı. R.Taqorun isə ictimai proseslərin poeziyadakı ifadəsi kütləyə daha yaxşı çatır, effektiv olur, xalqı emosional vəziyyətə gətirir və düşünməyə sövq edirdi. Ona görə şair bu mesajları şeirlərində verməklə, əslində xalqını ictimai mübarizəyə, köləliyə qarşı qaldırır, azadlığa səsləyirdi. "Ümid" şeirində kəfəndə təsəvvür etdiyi ana Benqaliyanın ona çəlgəng verərək "Sən öz doğma yurdunda əbədi yaşayarsan" sözlərini xatırlayır. Şairin yuxuda gördüyü bu səhnə hər zaman özünü "Ana Benqaliyaya" çatdırmasına, ona dayaq durmasına sövq edir. "Hindistan-lakşmi" şeirində isə şair Hindistanı mifologiyadakı səadət və sərvət ilahəsi lakşmiyə bənzədir, onu "dünyanı özünə heyran edən bir diyar" adlandırır, ölkənin hər yerinə "şəffaf qızıl süalar" yayıldığını bildirir. Şair özünün dəfninin də vətənin "göyündə batan günəşi andıracağına" əmin olaraq deyir:

*Səadətə çatasan sən ki, ömrün boyunca,
Yedirib içirirsən insanları doyunca.
Çaylarının suları (bundan da verim xəbər),
Qüvvətlidir, güclüdür ananın südü qədər [4, s.147].*

R.Taqorun poetik yaradıcılığında sevgi, məhəbbət və təbiət motivləri başlıca yer tutur. Rus taqorşünası E.Komarov bunu nəzərdə tutaraq yazır: "Taqorun poetik yaradıcılığının mövzu müxtəlifliyinin iki başlıca xətti var; bunlardan biri və ən əsası insan həyatının dərinliklərinin bütün dolğunluğu ilə əks etdirilməsi, sevgi lirikası və insan hissələrinin pozitiv təsviridir" [5, s.525]. Tədqiqatçı Krişna Kripalani də bu fikirdədir ki, bir çox şeirlərində Taqor məhəbbət və təbiət şairi olaraq qalır, ancaq bu şeirlərində həmvətənlərinə ictimai müraciətlərini də etməyi unutmur [6, s.78]. Doğrudan da, R.Taqor kiçik bir sevgi, məhəbbət və təbiət şeirlərində vətəninə, xalqını düşünür, onunla nəfəs alır. Vətənin təbiətini o şəkildə cazibədarlıqla, ürəkdən tərənnüm edir ki, hər bir hindli bu təbiətin gələcəyini düşünür və onu qorumağı özü üçün müqəddəs vəzifə sayır. Onun şeirlərində təsvir olunan həyat həmişə fəlsəfi, ictimai çalarlarla müşayiət olunur. Şair həyatı, təbiəti yalnız təsvir etməklə kifayətlənmir, həm də fəlsəfi poetik qənaətlər aşılayır. Şairin lirikasının emosionallığı da burada bütün qabarıqlığı ilə üzə çıxır. "Mahnının nəfəsi", "Onda və indi", "Alatoran", "Qızıl qayıq", "Camunun ürəyi", "İki biqha torpaq", "Dəniz sahilində", "Bərə", "Qara qönçə", "Çiçək", "Payız", "Yelkənli qayıq", "Uzaqda saat işləyir" və s. onlarla şeirlərində təbiət lövhələri canlı və cəlbedicidir. Şair vətənin hər hansı bir guşəsini təsvir edərkən ona müvafiq müxtəlif ahəng və ritmlərdən istifadə edir, tə-

biəti insanlaşdırır, insanı təbiətə bərabər tutur. "Uzaqda saat işləyir" şeirində şair vətən göylərini, onun ənginliklərini, "cığırın apardığı sahili", dalğalanan "Qanqın rəngini", "qoynunda səbətləri daşıyan" üzən bərəni, "qalın meşələri"ni, "su üzərinə qanad çalan qartalı", "balıqçı qayığı"nı sonsuz məhəbbətlə, sevgilə canlandırır. Təbiətdən cəmiyyətə, cəmiyyət hadisələrindən təbiətə keçir. Yoxsul qadınların işə getməsi, balıqçıların yaş iplə toru qayığa çəkməsi poetik təsvir obyektı olur, Qanqa müraciətlə deyir:

*Torun kənarlarından yavaş-yavaş soxulur,
Səhərin şirin dili yenə də cumur düzə,
Ağacların dalından şafəq görünür gözə.
Ey əzəmətli Qanqım, siz ey əlvan ləpələr,
Axırsınız, ey ürək, gəl döyünmə bu qədər.
İnəklər yeyir darı qalığını, budur, bax,
Gənc bostandan çıxarır keçiləri qovaraq.
Başıaçıq bir qadın tarla boyu seyr edir,
Turşəng dərməyə gedir [4, s.166].*

Rabindranat Taqor poeziyasının əsas xüsusiyyətlərindən biri şeirin bir sxem, qəlib əsasında yazılmamasıdır. Əslində onun təbiət şeirləri həm də cəmiyyəti, mövcud ictimai münasibətləri özündə ehtiva edir. Bəzən sətirdən-sətrə bu münasibətlər dəyişir, şair şeirdə əvvəldən axıra bir ritmi, ahəngi tutmadığı kimi, eyni mövzunu, hekayəni də anlatmır. Bu yerdə şair xəyalı həyat, insanlar, cəmiyyət və təbiət üzərində gəzişir. Şair hadisələrə kiçik bir prizmadan deyil, əhatəli çərçivədən baxır, həyatın hər üzünü göstərir, bütün ziddiyyətləri və mürəkkəbliyi ilə anladır:

*İstəyirəm ölümü gətirməyib heç yada,
İnsanlarla yaşayım, mən bu xoşbəxt dünyada.
Bəlkə məskənim oldu nurlu qalın meşəlik,
Ürəklərdə özümə yer tapdım həmişəlik,
Canlı oyunları var, hərəkətdədir həyat,
Hicran, vüsal, sevincdir, kədərdir bu kainat.
Nəğməmin ruhu olsun fəlakət, bəxtiyarlıq,
Əbədi şöhrət verər onda mənə bu varlıq.
Əsrlərcə yaşaya bilməsəm də, gəliniz,
Ömrü başa namusla, dəyanətlə vuraq biz [4, s.7].*

Rabindranat Taqorun mistik şeirlərində cəmiyyətə yönəlik mesajlar vardır; görünür buna görə də vaxtilə Benqaliyada-vətəninə bu şeirlər ədəbi dairələrdə qızgın müzakirə predmetinə çevrilmiş, şairin nə demək istədiyi ilə bağlı qızgın müzakirələr getmişdi. "Şairə müraciət" şeirində cəmiyyətə ünvanlanan bu cür ictimai mesajlar çoxdur. Bu şeir həm də yeni dövrdə Benqaliyada şairin qarşısında duran ictimai vəzifənin yol xəritəsini cızır. O, cəmiyyətdə şairin "büt kimi" dayandığını qəbul edə bilmir və onu "qəbir daşı"na bənzədir. Şairə ətrafına nəzər salmağı, hər yerin hərəkətdə olduğu bir zamanda onun hərəkətsiz dayandığını, üzünü hökmdara çevirdiyini qəbul edə bilmir və xəyalının onu "külək kimi" hayana aparması, hayana getməsi ilə bağlı suallar ünvanlayır. O, şairi düşünməyə, "günləri əsir tək bada verməməyə", "həyat mahnısını eşitməyə", "yerdə qərar tutmağa", "şan-şöhrətə uymamağa" çağırır. R.Taqor şairə ona görə üz tutur ki, cəmiyyətdə onun nüfuzu vardır; "al-qışa", "əhsənə və hörmətə" baş əyməyi hamı ondan öyrənməyə can atır. Bu səbəblə də şairi susmağa, vətəndaşlıq qeyrəti göstərməyə dəvət edir:

*Donmusan nə üçün, bu nə sifətdir?
Nəsibin rütbədir, şan və şöhrətdir.
Şair, dayanmısan büt kimi nədən,*

*Qəbir daşımisan, de olmuya sən?
Şairin susmağı məğlubiyətdir... [4, s.24].*

R.Taqor şairə üz tutmaqla bütün cəmiyyəti düşündürən problemləri qaldırır; vətənpərvər kimi vətəninin, xalqının təəssübünü çəkir, insanlara "gurultulu şan-şöhrətə" uymamağı məsləhət görür.

Rabindranat Taqorun poeziyasında mifoloji motivlərdən, əfsanələrdən və qədim arxetiplərdən geniş şəkildə istifadə edilmişdir. "Onda və indi", "Camunun ürəyi", "Dəniz sahilində", "Hakim", "Görüş", "Qara qönçə", "Hindistan-lakşmi" və s. şeirlərindəki mifoloji arxetiplər şairin fikrini ifadə etməsi üçün əsas vasitələrdən biridir. "Onda və indi" şeirində qədim Hindistan əfsanələrinin obrazlarına müraciət etmişdir. Təbiət təsviri ilə başlayan şeirdə leysanın, yağışın tökülməsi və göy üzünü bulud basdığından görmək mümkün olmadığı ifadə edilir. Şair bunu keçmiş zamanda baş verən bir hadisə ilə əlaqələndirir. Göy üzünün bu cür tutulması şairə keçmiş zamanda Radha adlı bir çoban qızının əfsanəsini xatırladır. O, qəşəng bir ilahi çoban Krişnanı sevmiş, ona dəli-divanə bir pərvanə olmuşdur. Təbiətlə Radhanın əhvali-ruhiyyəsi bir-birini tamamlayır:

*Yağış yağır, fəqət yenə işıq saçır Brindaban.
Yağış yağır, sellər coşur, viyıldayıb ötür külək.
Şimşək-çaxır dəfə-dəfə,
İşıq saçır hər tərəfə.
Radha əzab pəncəsində yanır odlar içində tək,
Ürəyinin vurmasına göylər onun cavab verir.
Baxır ənginlərə o qız,
Ecaz gözətləyir yalnız [4, s.34].*

"Camunun ürəyi" şeirində də şair sevgilisini camunun sahilinə səsləyir. Vaxtilə bu sahildə sevgilisinə acığı tutmuş və buradan qolbaqlarını cingildədən getmişdi. İndi isə sevgilisinin bütün yoldaşlarından ayrılaraq buraya gəlməsini, Camunun sahilində tək qalmasını, su götürməsinə istəyir. Belə ki, Hind mifologiyasında Camunu həm də sevgi çayı adlandırırlar. Çünki Allah Krişnan öz sevgilisi çoban qız Radha ilə onun sahilində görüşmüşdülər:

*Əgər çimmək istəsən bu gölün, zümrüd suyun
Sahilinə enərək, burada xəlvət soyun,
Əynindən yavaş-yavaş çıxar yüngül sarını
Çılpaq dur, narın sular yusun ayaqlarını;
Qoy tələsik əyninə geydirsin göy suları
Gözəl, incə bir sari.
Ləpə qığılcım saçan mahnıları həvəslə
Oxusun yarı səslə.
Əgər çimmək istəsən bu gölün, zümrüd suyun,
Sahilinə enərək, burada xəlvət yuyun.
İstəsən ki, öləsən, üstünü alsın əcəl
Yenə bu sahilə gəl [4, s.48].*

R.Taqorun poeziyasının ana xəttini təşkil edən azadlıq ideyaları və xalqını azad görmək istəyi sağlığında olmasa da, cəmi bir neçə il sonra gerçəkləşir. Hind xalqı onun poeziyasında geniş əks olunmuş ictimai ideallardan yola çıxaraq qolundakı buxovdan-müstəmləkəçilikdən xilas olur. R.Taqorun şeirləri özündən sonrakı hind poeziyasına da təsir göstərmiş və poetik mübarizlik ənənəsinin əsasını qoymuşdur.

ƏDƏBİYYAT

1. Taqor R. Seçilmiş əsərləri. 8 cildə, VIII c. Bakı, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1965.
2. Cəfər M. İstiqlaliyyətin böyük müdafiəçisi. "Ədəbiyyat qəzeti", 1961, 6 may.
3. Qnatyuk-Daniçuk A. Ön söz. Rabindranat Taqor. Bakı, "Şərq-Qərb", 2011.
4. Taqor R. Seçilmiş əsərləri. 8 cildə, VII c. Bakı, 1965.
5. Комаров Е. Великий индийский гуманист Рабиндранат Тагор. Избранное. Москва, «Худ. лит.», 1987.
6. Крипалани К. Рабиндранат Тагор. Москва, «Молодая гвардия», 1989.

**THE REFLECTION OF THE IDEA OF NATIONAL FREEDOM
IN THE POETRY OF RABINDRANATH TAGORE****SUMMARY**

The reflection of the idea of national freedom in the poetry of R.Tagore is studied in the article. It is noted that wishes and social ideals of Indian people had an important role in the poetry of R.Tagore, Nobel Prize laureate. In his poetry is described new poetic thought, rhythm, harmony, mentality, biography and character of people. Fighting spirit of the poet's works played a great role in liberation of India from colonialism. Free spirit in poet's works has become the aim of citizens of his country. Millions of readers have read his poems such as "Gitanjali", "The Gardener" and "Stray Birds" in many parts of the world. R.Tagore's poems influenced also in Indian poetry and laid the foundation of poetic struggle.

**ОТРАЖЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ОСВОБОДИТЕЛЬНЫХ
ИДЕЙ В ПОЭЗИИ РАБИНДРАНАТА ТАГОРА****РЕЗЮМЕ**

В статье исследована проблема отображения национальной свободы в поэзии выдающегося индийского поэта Р.Тагора. Показаны мечты и чаяния, общественные идеалы индийского народа, занимающие главное место в поэзии лауреата нобелевской премии Р.Тагора. В его поэзии, с присущими ей новым поэтическим мышлением, ритмом, мелодикой, нашли описание мышление, биография, природа, красота его народа. Дух борьбы в произведениях поэта сыграл большую роль в освобождении Индии от колонизаторов. Возвращённый во всех произведениях поэта дух свободы вскоре превратился в дело граждан его страны. Миллионы читателей во многих странах мира читали изданные его прозаические стихи «Гитанджали», «Садовник», «Перелёт птиц». Стихи Р.Тагора и после него оказывали влияние на индийскую поэзию и явились основой борьбы в поэзии во имя будущего.